

KANDIDAT

2419

PRØVE

LFT104 1 Tekststudium og utprøving av fortelleformer i litteratur, film og teater

Emnekode	LFT104
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	07.12.2016 09:00
Sluttid	07.12.2016 13:00
Sensurfrist	30.12.2016 01:00
PDF opprettet	30.08.2018 12:43
Opprettet av	Digital Eksamen

1 Generell informasjon LFT104 07.12.2016

Emnekode: LFT104

Emnenavn: Tekststudium og utprøving av fortelleformer i litteratur, film og teater

Dato: 07.12.2016

Varighet: 09:00-13:00

Tillatte hjelpemidler:

Merknader:

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?

Ja

Nei

Riktig. 0 av 0 poeng.

2 Eksamensoppgave LFT104 07.12.2016

Ingmar Bergmans Fanny och Alexander (1982): Persongalleri, miljø og tematikk.

Ta utgangspunkt i filmens persongalleri og ulike miljøer og vis hvordan de er med på å forme tematikken.

Skriv ditt svar her...

Ingmar Bergmans film om Fanny och Alexander er en dramatisk historie, som beskriver en gutts ferd gjennom transaksjonen fra barndom til å vokse opp og bli mann. Rett og slett en overgang til det voksne liv og ferden gjennom "galskapen". Teksten i seg selv er meget komplisert og avansert. Den åpner en hel masse rom for tolkning. Det er en meget stor utfordring å sette et endelig fasisvar på denne teksten. Et stort tolkningsaspekt er om handlingen i filmen er reel i den virkelige verden eller ikke. Man kan si at enten bare er en drøm - enkelte magiske hendelser som oppstår i en virkelig verden - eller om alt er en illusjon som utspiller seg i et barns fantasi.

Ingmar Bergmans regi og filmhistorikk, baserer seg på familie og religion og det mystiske. Alle de tre nevnte spiller en nøkkelfaktor i teksten.

Vi får se bestemte filmatiske trekk som går igjen i henhold til fargesetting og lys. Disse filmatiske trekkene bærer publikums interesse videre. Filmen inneholder et preg av imponerende bruk av scenografi og mis en scene. Teksten har en jevn klipperytme med lite variasjon i vinkler, utsnitt og bevegelse i kamera. Filmen er preget av utsnittene - total, halvtotalt og halvnær.

Åpningsscenen presenterer et spesifikt sitat hvor det står: "Eit blot til lyst". Dette sitatet gir en indikasjon på at det vi skal se er ikke så altfor fryd og gammen som man først skal tro. Sitatet presenterer tidlig at filmen har en mørk undertone som kommer til å vise seg.

Noe av det første vi ser er Alexander som sovner og får sitt første møte med noe helt unaturlig. Nemlig en bevegelig statue. Dette er det første eksplisitte trekket på magisk realisme. Magisk realisme er en faktor som

spilles igjen og igjen, videre i filmen. Defenisjonen på magisk realisme er at man skal akseptere at magiske ting foregår i den virkelige verden. Man kan reagere på at magiske utfall skjer, men man skal ikke stille seg selv spørrende. Magiske ting skjer, man akseptere det og går videre.

Fanny och Alexander er en karakterdrevet film som har lagt sitt hovedfokus på mis en scene fremfor handling. Man kan putte teksten under kategorien kunstfilm siden mesteparten av budsjettet har gått til kostymer, interiør og rekvisitter. Rett og slett det man ser.

Alexander er et fantasifulgt barn som er vokst opp i en inkluderende familie, som tillater sine barn å utfolde seg kreativt og å bruke fantasien til sin fordel. Hans far Oscar er direktør ved et privat teater og lar sin familie spille roller i forestillinger som blir satt opp. Andre familiemedlemmer har suksess på andre fronter.

Teksten er delt inn i tre hoveddeler og følger hjemme - ute - hjemme formelen. Formelen blir beskrevet som følgenede:

En eller flere personer som drar ut på en reise vekk fra sitt opprinnelige hjem, får med seg nye erfaringer og opplevelser underveis og returnerer som et nytt menneske på godt og vondt. I dette tilfellet mest vondt.

I "Fanny och Alexander" blir vi presentert for tre forskjellige "hus".

Familien Ekdahl

Teksten starter først hos Alexanders opprinnelige hjem. Nemlig hos sin egen familie - Familien Ekdahl

Familien Ekdahl blir presentert som en harmonisk, åpen og liberal familie. Vi kan understreke at familien oser av en form for suksess. Farmoren bor i et herskaps hus og deler det sammen med Fanny, Alexander og deres mor og far, Oscar og Emilie. De er en familie som bor under ypperste velstand med lukseriøse fasiliteter og tjenestepiker.

Det er invitert til årlig julefeiring for hele familien og fargen rød er svært dominerende i alle aspekter. Fargen rød konnoterer til en trygg, varm og kjærlig stemning og tilværelse. Fargen går igjen i antrekkene, spesifikt kjolene til de som ikke er inkludert i hoffet. Møbler og duker er også henholdsvis røde, rommene er prydet med varme lys. Disse elementene underbygger en enda varmere atmosfære.

I henhold til en harmonisk stemning så er kamerbruken litt i samsvar med dette. Ikke spesielt drastisk, men verd å nevne. Eksempelvis så får vi se et kinematografisk trekk. Dette trekket er en panoreringsbevegelse i scenen hvor hele familien holder hånd i hånd og leker en tilsynelatende tradisjonell lek.

Det er likevel ikke like "rosenrødt" som man skal ha det til, hos familien Ekdahl. Det eksisterer noen dissonerende trekk fra "godheten" som blir uttrykt. Det er rett og slett noen hull å legge merke til. Eksempelvis kan det være verdt å nevne Alexander's onkel, Gustav. Gustav deler ut elskov til både sin kone og tjenestepiken, Maj. Gustavs kone virker ikke betydelig plaget av det Gustav tar for seg. Vi får et inntrykk av vi har med en meget liberal familie å gjøre. Det tyder samtidig på en mannsdominerende atferd i huset. Farmorens andre sønn Carl sliter med gjeld grunnet dårlige business investeringer og får ingen videre økonomisk støtte. Sist, men ikke minst så bevitner vi farens bortgang som har en naturlig vond effekt som påvirker samtlige i familien, spesifikt Emilie.

Biskopens prestegård

Fungerer som ute

Etter Oscars bortgang, inngår Emilie et forhold med Biskopen, Edvard Vergerus. Man kan dra en begrunnelse på hvorfor dette "kjærlighets" forholdet oppstår. Emilie føler selv at det eneste som kan hjelpe henne nå er religiøs fortrolighet og kjærlighet. Samtlige i familien Ekdahl har et tilsynelatende nært forhold til den kristne tro. Overgangen fra hus til hus blir likevel større enn man skulle tro for alle parter.

Biskopen blir presentert som en autoritær, manipulerende og voldsom person. Han har en rakrygget postitur og styrer hele sitt hus med et strengt, konservativt regime. Som en kontrast i holdningen til han selv og andre så fokuserer biskopen mer på skikk og etikette, framfor lek og kreativ utfoldelse. Han er den eneste mannen i et hus fyllt med undertrykte kvinner. Prestegården fungerer som en totalkontrast til det forrige livet til Emilie, Fanny og Alexander. Til tross for en ellers jevn klipperytme som nevnt tidligere er alle sekvensene hos biskopen preget av stillbilder.

Varme farger og harmonisk stemning blir byttet ut med kalde farger og et ellers grått miljø. Det er vesentlig lite dekorasjoner på de grå murveggene. Antrekkene hos de tre som flytter inn endrer seg fra røde kjoler og valgfrie antrekk til gråe "uniformer". Varme levende lys er også forsvunnet. Fargene og miljøene beskriver godt

sinnstillingen til karakterene. Tomme omgivelser tilsvarer neddratt selvfølelse og et indre tomrom.

Man kan si at det er fengsel/institusjons tedenser hos Biskopen. Det er null form for fysisk bevegelse utenfor rommet og det er ingen vei og flykte ut vinduene siden de er polstret fast med gitter på utsiden.

Alexander får en oppstått tedens til å "lyve". Dette er noe biskopen slår kraftig ned på og illustrerer sin farlige atferd ved hjelp av voldelige straffemetoder som pisking. Disse brutale straffemåtene rettfærdiggjør skjending av bibelens innhold. Alexanders tedens til å lyve er fantasien hans som spiller han et puss. Eller gjør den egentlig det? Man kan si at Alexanders "illusjoner" er en overnaturlig evne til å se tidligere eksisterende mennesker og hendelser. Det er ellers et vanlig fenomen at barn dikter opp egne fantasihistorier og figurer. Alexander gjør derfor ingenting galt og deler bare sin oppståtte fantasi med resten av menneskene rundt han. En traumatisk hendelse i hans liv forsterker behovet for å fortelle det de overnaturlige hendelsene som skjer med han.

Alexander gjennomgår en transformasjon i denne perioden og må virkelig føle på smerte og ondskap.

Fanny har en lite inkluderende fremtreden i teksten. Hun har likevel en viktig passiv rolle å spille hos sin storebror. Hun fungerer som tungen på vektskålen og hindrer at Alexander må ta på seg disse nye omgivelsene og opplevelsene helt alene. Man kan si at Fanny fungerer som Alexanders støttespiller gjennom den raske og brutale overgangen de begge møter. Hun hindrer sin egen bror fra å totalt miste besinnelsen. Hun står på avstand og bevitner smerten broren tar på seg. Vi får inntrykk av at Alexander er utilfreds med å være alene. I starten av teksten, roper Alexander etter sine viktigste personlige tilknytninger, nemlig Fanny, moren og farmoren. Dette er et tegn som tyder på at han ønsker gjensidig nærhet.

Huset til Jacobi

Fanny og Alexander blir som kjent reddet og blir bragt videre til et nytt hus. Redningsmannen er i dette tilfelle Isak Jacobi. Isak Jacobi er en jødisk husvenn av familien Ekdahl og en tidligere flamme/elsker hos farmoren. Han blir sendt på oppdrag for å befri de begge fra "ondskapen". Her får vi som tilskuer et nytt innblikk i magisk realisme. Jacobi utfører en slags bevisst avlednings manøver og framkaller en overnaturlig illusjon. Illusjonen presenterer to barn som ligger på bakken, bevisstløse. Dette kan være et tegn på at biskopens tidligere handlinger med hans foregående familie innhenter han. Tolkningsbasert kan man si at Jacobi utfører en aggressiv gest ovenfor gud og sender et signal direkte mot han. Et typisk trekk hos jødedommen er at personene som praktiserer religionen har et direkte forhold til gud. De kan når som helst ta direkte kontakt for rådføring og konversering.

Jacobi bringer de inn i hans egen bolig. Her blir vi møtt med et nytt miljø. Huset til Jacobi har diverse likhetstrekk til familien Ekdahl. Røde farger går igjen her, spesifikt på rommet, Alexander og Fanny sover på. De er tilbake i delvis trygge og vante omgivelser. Huset fungerer som et trygt mellomsteg før man endelig når endestasjonen som er det opprinnelige "hjemmet".

Hjemme hos Jacobi blir vi introdusert for det mystiske og magiske. Her vises det prov på magisk realisme. Vi får se en balsamert levende mummie, marjonetter og andre mystiske elementer som dukker. Vi blir igjen introdusert for interessante magiske elementer som ikke kan forklares. I større forstand her enn før.

Som tilskuer blir vi introdusert for Aron og Ismael som er Jacobis onkelbarn. Ismael blir beskrevet som farlig og fungerer som Alexanders skygge som drar ut ondskapen i han. Alexander ytrer et ønske om å drepe biskopen. Han får deretter ønsket sitt oppfylt og fullfører sitt objekt. Det er en meget interessant måte ønsket til Alexander blir oppfylt på. Teksten benytter seg av en parallellhandling med hjelp av parallellklipping. Majorenettene fungerer som et symbol på hvordan "uhellet" tok plass. Ismael styrer biskopens syke, sengeliggende søster som en majorenett på tvers av to forskjellige lokaliseringer. Ismael viderefører overnaturlige magiske evner.

Intertekstualitet

Teksten har en helhetelig referanse til William Shakespeares stykke, Hamlet. Vi får se flere referanser. Eksempelvis:

- Faren spiller Hamlet på scenen før hans bortgang.
- Moren gifter seg nesten med en gang etter farens bortgang
- Dreper ikke faren fysisk, men dreper minnet om farens eksistens hos moren, Emilie.
- Biskopen blir forgiftet
- "Ikke vær så Hamlet" - sitat fra moren, Emilie
- Får seg to ledsagere som hjelper han gjennom den siste fasen - Aron og Ismael
- Alexander prøver å vinne tilbake morens oppmerksomhet.

En direkte link til Hamlet og et forøvrig gjengående trekk i filmen er spøkelse som oppstår. Dette er gjenferdet til faren til Alexander. Han dukker opp ved tilfeldige anledninger og både Fanny og Alexander kan se ham.

Spøkelsesskikkelsen i *Fanny och Alexander* har direkte link til spøkelsesskikkelsen av den avdøde danskekongen i Hamlet. Kostymet til spøkelset er nøye planlagt og fremstiller han godt som et slags gjenferd. Han er kledd i hvitt fra topp til tå. Filmen benytter seg av en veldig god gjengående effekt når skikkelsen av Oscar oppstår. Et filmatisk trekk som hindrer at den magiske realismen går over i skrekkformatet er fjerning av all lyd og støy. Det er også et filmatisk trekk at vi går inn i Alexanders hode og inn i en uvirkelig fantasisekvens. Teksten fjerner all form for lyd og støy og erstatter det heller med en gjengående pianodurr/melodi.

Alexander konverserer med sin far og stiller seg undrernde over hans manglende involvering og hjelp underveis. Dette er et tegn på at Alexander må møte sine egne problemer og takle situasjonen som en voksen.

Tidsrom

Det er noe som underbygger at alt vi ser er en totalillusjon/drøm som foregår i hodet på Alexander. Et trekk som distanserer oss fra virkeligheten er tekstens manipulering av tiden. I noen bestemte scener som går nesten etter hverandre, går tiden fra klokken 16.00 til 15.00 til 16.15 igjen. Tiden har rett og slett gått baklengs. Dette forsterker et faktum om at vi som tilskuer bare ser en fjern uvirkelighet. Vi kan referere til sitatet farmoren kom med på slutten når hun leser fra en bok med Alexander på sitt fang: "*Tid og rom er ikke eksisterende*".

En betydelig konsekvens av reisen er hvordan fordeling og forhold har endret seg i huset til Familien Ekdahl. Det går fra å være et mannsdominerende hus til å bli et kvinnedominerende hus. Den eneste "mannen" som er igjen og skal ta over farens plass, er Alexander.

I en av de siste scenene kan vi se at de visuelle omgivelsene ikke har endret seg og familien er tilbake til det "trygge". Følelsen og inntrykket om at alt er som det skal være visuelt sett forsterkes ved en scene med Emilie. En av Emilie sine siste scener viser at hun ligger i sengen sin med rød dyne og røde gardiner og har på seg en rød kjole. Rommet i seg selv former fysisk sett en livmor og livmor kan sees i forbindelse med den ultimate trygghet og komfort. Selv om de visuelle omgivelsene består er det fortsatt en betydelig forandring som har skjedd.

I denne teksten er det forøvrig framlagt at Alexander legger igjen sin barndom ganske drastisk og møter den virkelige verdens farer og truende omgivelser. Han og Fanny bryter ut fra et eget trygt mikrokosmos. Fra et tolkningsperspektiv har Alexander muligens forårsaket biskopens død. Han blir dermed innhentet av spøkelsesgjenferdet til biskopen og må takle hans tilstedeværelse for resten av sitt liv som en voksen mann.

Besvart.